

УДК 330.1(477)

О.В. ШКУРУПІЙ, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри
Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»

Н.Г. БАЗАВЛУК, кандидат економічних наук, асистент
Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ТА ІННОВАТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Дано оцінку фактичного стану національної економіки. Показано, якою мірою цей стан відповідає вимогам, що визначаються інтелектуально-інноваційним вектором сучасного економічного розвитку. З'ясовано ступінь реалізації заходів державного регулювання згідно з основними прогностичними і програмними документами (концепціями та стратегіями), які визначають перспективи макроекономічних змін господарської системи. Досліджено процеси інтелектуалізації та інновацізації економіки, які розглядаються як невід'ємна умова позитивних зрушень в економічному житті суспільства. Враховані особливості державного регулювання в Україні та визначено об'єктивні можливості стабілізації економіки.

Ключові слова: державне регулювання, інновацізація економіки, інтелектуалізація економіки, інноваційна політика.

У наш час необхідною умовою розвитку господарських систем є ефективне регулювання інтелектуально-інноваційних процесів, що відбуваються в суспільстві. Ключову роль у цьому відіграє держава, яка визначає комплекс принципів і методів планування, стимулювання, регулювання та контролю процесів інноваційної діяльності в науково-технічній та виробничій сферах – власне, здійснює інноваційну політику, а також сприяє формуванню інтелектуального капіталу в країні. Інноваційна політика країн світу має відмінності в способах реалізації, але при цьому спрямована на виконання однієї мети – стимулювання інноваційної активності та розвиток науково-технічного потенціалу країни.

В Україні створення та впровадження інновацій, а також формування інтелектуального капіталу супроводжується низкою проблем. Зважаючи на особливу важливість їх вирішення, аналізу процесів інноваційно-

го розвитку господарських систем, інтелектуалізації економіки, а також дослідженню різних аспектів державного регулювання у названих сферах вітчизняними науковцями приділяється нині особлива увага. Названій проблематиці присвячено наукові праці таких відомих вітчизняних науковців, як: О. Амоша, О. Бутнік-Сіверський, Я. Базилук, В. Врублевський, Е. Грішнова, Я. Жаліло, А. Колот, В. Семиноженко, Л. Федулова, А. Чухно та ін.

Мета статті – дослідити роль держави в забезпеченні умов інтелектуально-інноваційного розвитку економіки України.

Сучасний імператив, яким є слідування інтелектуально-інноваційному вектору розвитку економіки України, визначається базовими положеннями Конституції України, а також безпосередньо Законами України («Про інноваційну діяльність» [9], «Про інвестиційну діяльність» [8], «Про наукову і науково-технічну діяльність» [12], «Про на-

уюву і науково-технічну експертизу» [11], «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [15], «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [13], «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [14]) та іншими нормативно-правовими актами, що регулюють відносини у цій сфері. Підкреслюючи значущість наукової та науково-технічної діяльності людини як джерела продукування інновацій, важливо також особливо відзначити Закон України «Про вищу освіту» [7].

Поряд із цим у рамках державного стратегічного планування різними устано-

вами та громадськими інститутами були розроблені стратегії та концепції економічного розвитку України на довгострокову перспективу. Їх порівняльна характеристика у частині державного регулювання за інноваційним та за інтелектуальним спрямуваннями дає можливість оцінити ефективність державних заходів у названих сферах. Нинішні перспективи розвитку національної господарської системи пов'язані передусім з процесами євроінтеграції, а отже, потребують забезпечення умов економічного розвитку країни відповідно до вимог міжнародної конкуренції (табл. 1).

Таблиця 1

Основні концепції та стратегії розвитку економіки України

Назва документа	Установа, рік затвердження	Період реалізації	Характеристика
Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України	Верховна Рада України, 1999 р.	Дія Концепції розрахована на період стабілізації економіки та досягнення сталого її розвитку	Визначено головні цілі, пріоритетні напрями науково-технологічного та інноваційного розвитку. Розглянуто механізм удосконалення інноваційного розвитку економіки
Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки	Національний інститут стратегічних досліджень, Інститут економічного прогнозування НАН України, Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України, 2004 р.	Стратегія розрахована на період до 2015 р.	Проаналізовано економічний потенціал України, запроваджено стратегічні цілі та пріоритети економіки України на шляху євроінтеграції. Розглянуто модель інноваційного розвитку економіки, стратегії сталого економічного зростання та випереджального розвитку. Визначено прогнозовані сценарії розвитку для економіки України
Україна-2015: національна стратегія розвитку	Громадсько-політичне об'єднання «Український форум», 2008 р.	Період дії – до 2015 р.	Визначено ключові завдання економічної політики України до 2015 р. у сфері науково-технологічної та інноваційної політики, технологічної модернізації випереджаючого розвитку, політики конкурентоспроможності економіки.
Концепція розвитку національної інноваційної системи	Кабінет Міністрів України, 2009 р.	Строк реалізації Концепції – до 2025 р.	Розглянуто структуру національної інноваційної системи та основні проблеми, пов'язані з її функціонуванням. Визначено напрями розвитку національної інноваційної системи та розглянуто очікувані результати від виконання Концепції.

Назва документа	Установа, рік затвердження	Період реалізації	Характеристика
Україна 2020: стратегія національної модернізації	Міністерство економіки України, 2009 р.	Період дії – до 2020 р.	Характеризує основні мегатренди світового економічного розвитку, виклики і загрози, що постають перед Україною, аналізує потенціал розвитку економіки України, її сильні та слабкі сторони, сприятливі можливості та загрози, визначає пріоритетні напрями реалізації стратегії конкурентоспроможності економіки України, можливі сценарії розвитку економіки України до 2020 р.
Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів	Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України, 2009 р.	Період дії – до 2020 р.	Досліджено стан науково-дослідної сфери, здійснено оцінку інновативності економіки. Розглянуто шляхи структурної перебудови економіки України. Проаналізовано сценарії і прогностичні оцінки інноваційного розвитку України на період до 2020 р. за індикаторами Європейського інноваційного табло. Визначено основні стратегічні пріоритети і ключові заходи у сфері інноваційного розвитку економіки

Джерело: складено авторами на підставі [3; 10; 20; 21; 24; 25].

У вказаних документах відображено пріоритетні напрями розвитку України за різними сферами економічної діяльності. Зважаючи на мету дослідження, нами було виокремлено передусім ті напрями державної політики, які відображають перспективи інтелектуально-інноваційного розвитку країни. Водночас формулювання пріоритетів в Україні є занадто загальним, що ускладнюється також значною кількістю нормативних документів, змістовна відмінність яких полягає здебільшого в тому, що перелік ключових напрямів розвитку є більш або менш розгорнутим.

У цілому в названих документах (законах, стратегіях, концепціях) формування інститутів економіки знань і утвердження інноваційної моделі розвитку вказані як визначальні завдання для України.

Відповідні заходи вимагають структурної перебудови економіки та адаптації її інноваційної системи до умов глобалізації. Європейська інтеграція України, а також її інтеграція до глобального економічного простору вимагають поступового набуття Україною статусу високотехнологічної держави, що має забезпечуватися переходом від переважно експортно-сировинного до інвестиційно-інноваційного типу економічного розвитку, нарощуванням конкурентного потенціалу української економіки за рахунок національних переваг в науці, освіті і високих технологіях.

У контексті реалізації цього завдання нами виділено пріоритетні напрями розвитку економіки України, які у більшості документів визначені як ключові:

– підвищення рівня енергетичної безпеки та покращання енергозабезпечен-

ня споживачів; розробка ресурсо-, енергозберігаючих технологій; зниження рівня енергоємності ВВП; всебічний розвиток енергетичного потенціалу України;

– формування масштабних високотехнологічних виробництв у тих сферах, де Україна має достатній для реалізації конкурентних переваг на глобальних ринках науково-технологічний потенціал; секторальні перетворення в промисловості та концентрація державної підтримки на пріоритетних напрямках її розвитку;

– підвищення ролі фундаментальної науки та прикладних досліджень і технологій у сферах, де Україна має значний науковий, технологічний та виробничий потенціал і які здатні забезпечити вихід вітчизняної продукції на світовий ринок; підвищення результативності вітчизняного сектора наукових досліджень і розробок з метою посилення його ролі у забезпеченні інноваційного розвитку національної економіки;

– більш повне використання потенціалу вищої освіти, підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів з пріоритетних напрямів науково-технологічного розвитку; реформа системи освіти і науки відповідно до потреб нової економіки і суспільства знань; забезпечення інноваційної спрямованості системи освіти;

– забезпечення сталого економічного зростання, що зумовлює прискорене збільшення загального обсягу ВВП та у розрахунку на одну особу.

Важливо підкреслити взаємозалежність реалізації названих напрямів розвитку економіки України. Принципова значущість цього підтверджується реальною господарською практикою за кордоном.

Послідовний аналіз ключових напрямів розвитку економіки України вимагає, передусім, відзначити високу енергоємність ВВП. Вона одна з найвищих серед країн світу, зокрема у 3,8 рази вища, ніж у країнах ЄС-27 [22, с. 10]. Висока енергоємність ВВП України обумовлена особливостями структури національної економіки, зміщеної в бік більш енергоємних галузей, істотного технологічного відставання більшості галузей економіки від

рівня розвинутих країн, а також ціновими викривленнями на внутрішніх енергетичних ринках.

За експертними оцінками економічного розвитку України в 2014 р. 70% ВВП припадає на енерговитрати [23]. Отже, економіка України є енергомісткою, і ця проблема набуває загострення у зв'язку з дестабілізацією господарських зв'язків з Росією. Зважаючи на ускладнення політичних та економічних відносин, інновації в енергетиці набувають для України першочергового значення.

В Україні близько 96% обсягів продукції припадає на підприємства галузей третього (58%) і четвертого (38%) укладів, характерними ознаками яких є випереджаючий розвиток електроенергетики та використання нафти як головного енергоносія [4].

На наш погляд, істотне зниження енергоємності національної економіки може відбутися тільки за умови принципових змін галузевої структури. В ній повинні переважати галузі, які належать до вищих технологічних укладів. Фактично існуюча практика в Україні інша. Частка продукції вищих технологічних укладів в економіці країни становить 4% – для п'ятого і 0,1% – для шостого. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні забезпечується лише на 0,7%, в той час як у розвинутих країнах цей показник досягає 60–90% [4].

Якби завдяки ефективному державному регулюванню виникли умови для відносного зниження споживання енергоресурсів у таких галузях, як металургія, хімічна промисловість, машинобудування та електроенергетика, це фактично забезпечило б вирішення двох найбільш важливих завдань сучасного економічного розвитку України: 1) ефективно використання енергоресурсів; 2) розвиток інноваційних сфер.

В епоху економіки знань не тільки зберігається, але також зростає важливість фундаментальних досліджень. Фундаментальні науки створюють основу майбутніх прикладних досліджень. Існує тісний зв'язок між емпіричною і фундаментальною компонентами науки.

У більшості країн світу фундаментальна наука розвивається в основному за коштів державного бюджету, і уряди країн вбачають у цьому свій внесок у майбутнє економічне зростання країни на основі інновацій. У найбільш інноваційно розвинених країнах світу частка витрат на фундаментальні дослідження становить 0,4–0,9% ВВП: Швейцарія – 0,90%, Корея – 0,74, Франція – 0,64, Нідерланди – 0,55, Ізраїль – 0,46, Японія – 0,44% (2012 р.). В Україні цей показник – лише 0,18% (2014 р.) [18, с. 42–43].

Попри недостатнє фінансування, результативність фундаментальних та прикладних досліджень в Україні є досить високою. За результатами фундаментальних досліджень за рахунок коштів загального фонду Державного бюджету в 2014 р. створено 6830 одиниць науково-технічної продукції, з них 56,6% впроваджено [18, с. 44].

Відзначаючи позитивні тенденції зростання результативності фундаментальних та прикладних досліджень в Україні, ми схильні вважати, що вітчизняна наука здебільшого розвивається внаслідок збереження дослідницьких традицій, тобто прогрес відбувається навіть при незначній фінансовій участі держави. Проте це не означає, що українська держава може і надалі залишати вітчизняну науку без підтримки, на тій підставі, що ця сфера здатна до саморозвитку. За умов дії фінансових стимулів, що надаються державою, фундаментальні та прикладні дослідження українських науковців могли б багатократно збільшитись і покращитись.

Отже, українська економіка є витратною (насамперед енергоємною) і погано фінансується (як в цілому, так і за напрямками інноваційної пріоритетності). Для її ефективного розвитку, безумовно, необхідні ресурси – матеріальні і фінансові. Однак проблема України полягає не тільки у відсутності необхідної їх кількості. Не менш гострими є також проблеми неефективного використання названих ресурсів, а також проблеми економічного розвитку країни, які спричинені структурною деформацією економіки за галузя-

ми та сферами діяльності. Орієнтуючись на досвід західних країн, слід використовувати, в першу чергу, найбільш продуктивні – інноваційні ресурси. Проте з цього потенціалу Україна володіє, головним чином, лише добре підготовленими і висококваліфікованими кадрами.

Важлива роль в процесах інтелектуалізації та інноватизації економічного життя розвинених країн належить освіті та науці, зокрема – вищим навчальним закладам. У США близько половини всіх фундаментальних досліджень виконують університети, причому більша частина з них фінансується федеральним урядом. Університетський сектор Данії складається з восьми установ і підпорядкований Міністерству науки, технологій та інновацій. З кожним університетом Міністерство науки, технологій та інновацій укладає контракт (*Performance Contract*), яким регламентуються такі важливі аспекти співробітництва, як: галузі та сфери, для яких готує фахівців певний вищий навчальний заклад; кількісні та якісні параметри роботи університету; пріоритетні напрями науково-дослідної роботи, які будуть відповідати світовому рівню і фінансуватися з державного бюджету; напрями науково-дослідної роботи, які фінансуватимуться з різних джерел [2, с. 359–360].

Україні притаманна розгалужена мережа вищих навчальних закладів (станом на 1.09.2014 р. – 277 закладів III–IV рівнів акредитації та 387 – I–II рівнів), однак наукові та науково-технічні роботи виконували лише 158 з них [6]. Значна кількість ВНЗ України недостатньо забезпечена кадровими, дослідницькими, інформаційними, фінансовими та матеріально-технічними ресурсами; обмеженим також є фінансування. Країни ЄС витрачають на дослідження і розробки 25–30% від загальних асигнувань на утримання ВНЗ, Україна – не більше 3% [5, с. 46].

Особливим і не вирішеним до цього часу завданням державного регулювання залишається оптимізація доходів працівників, зайнятих в інтелектуальному секторі економіки. Формально держа-

ва дотримується принципу пріоритетності оплати праці у цій сфері. Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників сектора професійної, наукової та технічної діяльності у 2014 р. становила 5290 грн. (на 52,0% вище за середній по економіці України рівень); у секторі досліджень і розробок – 4298 грн. (вище на 22,6%); але при цьому в закладах освіти вона була 2745 грн (на 21,1% нижче) [17, с. 21]. Для порівняння: середньорічна заробітна плата у закладах повної загальної середньої освіти у країнах ОЕСР коливається у межах від 31348 дол. США (початкова зарплата за відсутності стажу роботи) до 50119 дол. США (максимальна). Найвищий рівень заробітної плати у секторі освіти в таких країнах, як Люксембург, Швейцарія та Німеччина [26].

Українська система освіти і науки, починаючи з 2014 р., вступила в період системних реформ. Проте державне регулювання у цій сфері потребує подальшого удосконалення, зважаючи на те, що донині залишається одна з найбільш суттєвих диспропорцій: заклади освіти України готують лише близько 3% фахівців постіндустріальних спеціальностей. У той же час у розвинених країнах на професії, які пов'язані з домінуванням інтелектуальної праці, припадає основний приріст зайнятості населення: 85% – у США, 89 – у Великій Британії, 90% – у Японії [1, с. 128].

Необхідно підкреслити, що шляхи формування в Україні економіки знань є дійсно важливою передумовою створення ефективної та конкурентоспроможної національної економіки. Нині існують різні варіанти прогнозів розвитку економіки України з передбаченням зростання ВВП. Сценарії розвитку представлені передусім у Стратегії національної модернізації «Україна 2020» та Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. Згідно з ними нині (на другому етапі, 2013–2020 рр.) ВВП мав би зростати як мінімум на 4,5% щорічно (табл. 2).

Сучасний період для економіки України, безперечно, є кризовим. Обсяги промислового виробництва в 2014 р. зменши-

лися на 19,7%; в 2015 р. – на 13,4%. Зважаючи на складність політичної та економічної ситуації в країні, на нашу думку, найбільш оптимістичним варіантом розвитку подій, є припинення спаду та набуття господарською системою стабільності. Однак експертами (наприклад, «Ddragon Capital») даються і більш оптимістичні прогнози: зростання в 2016 р. на 1,0% реального ВВП та обсягу промислового виробництва на 2,5% [16].

Проте зміни на краще (якщо вони дійсно відбудуться) не можна вважати результатом виваженої та послідовної макроекономічної політики та заходів державного регулювання в Україні. Аналіз динаміки ВВП країни є цьому об'єктивним свідченням (рис. 1). На фоні постійних коливальних процесів в економіці ВВП України почав знижуватися ще за декілька років до теперішніх, ускладнених внутрішньою кризою, подій.

Аналіз можливості реалізації сценаріїв приросту ВВП відповідно до названих стратегій свідчить про досить недосконале державне регулювання економічних процесів. Згідно зі Стратегією національної модернізації «Україна 2020» за інвестиційно-активним сценарієм середньорічне зростання ВВП у 2010–2012 рр. мало б становити 5,2%, а фактично становило – 2,4%. У 2013–2014 рр. фактичний ВВП України мав від'ємний приріст (– 3,4%) при запланованому щорічному зростанні 6,5% відповідно до інвестиційно-активного (оптимістичного) сценарію, або ж щонайменше 4,5% – відповідно до інерційного (песимістичного).

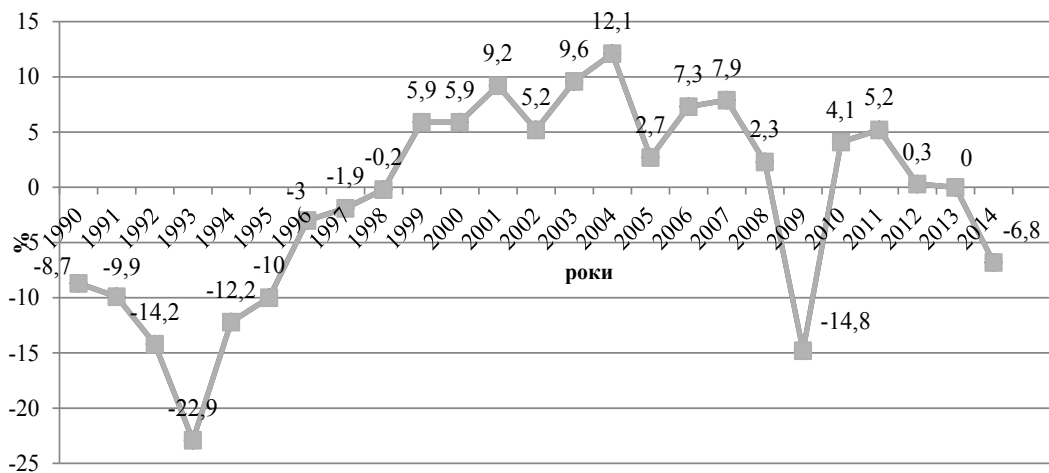
Стосовно Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів порівняння фактичної і запланованої динаміки ВВП таке: 2009–2012 рр. – фактичне середньорічне зниження 1,6% при запланованому зростанні 1,5–4,0%; у 2013–2014 рр. – від'ємний приріст (– 3,4%) фактичного ВВП при плані зростання 5,2–6,0%.

Тим часом усвідомлення всієї складності економічної та політичної ситуації

Варіанти сценарію приросту ВВП до 2020 р. відповідно до державних стратегій економічного розвитку України

За Стратегією національної модернізації «Україна 2020»				
Показник	2010–2012 (у середньому за період)		2013–2020 (у середньому за період)	
	За інерційним (песимістичним) сценарієм	За інвестиційно- активним (оптимістичним) сценарієм	За інерційним (песимістичним) сценарієм	За інвестиційно- активним (оптимістичним) сценарієм
Приріст ВВП, %	1,9	5,2	4,5	6,5
За Стратегією інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів				
Показник	2009–2012 (у середньому за період)		2013–2020 (у середньому за період)	
	За інерційним сценарієм	За інвестиційно- активним	За інерційним сценарієм	За інвестиційно- активним
Приріст ВВП, %	1,5	4,0	5,2	6,5

Джерело: [21; 24].

Рис. 1. Динаміка темпів приросту обсягу реального ВВП, 1990–2014 рр. (складено авторами на підставі [19])

в державі, а також розуміння того, що за вказаних умов стабілізація господарської системи скоріше за все почнеться з відновлення зростання в металургії, енергетиці та в інших традиційних для наповнення бюджету галузях економіки, не дозволяють відкидати значущість процесів інтелектуалізації та інноватизації для майбутнього розвитку України. Слід зазначити, що у подальшому позитивна динамі-

ка багатьох макроекономічних показників залежатиме від швидкості структурних зрушень в Україні, які передбачають перехід до інноваційного типу економічного розвитку, вдосконалення системи державного регулювання в інтелектуальній та інноваційній сферах країни. Основною рушійною силою повинні стати розробка і впровадження високих технологій та інновацій у всіх галузях.

Попри усі труднощі сучасного періоду економічного та політичного життя країни, Україна має продовжувати свою участь в євроінтеграційних процесах, використовувати всі можливості, які дозволяють долучитись до технологічних ресурсів ринку ЄС й активно формувати інноваційний та інтелектуальний потенціал майбутнього розвитку. Інноваційна політика

України має бути спрямована на вдосконалення механізмів та інструментів регулювання інноваційної діяльності, пошук ефективної моделі державного фінансування науково-дослідних робіт, розвиток інноваційної інфраструктури, підвищення рівня ефективності взаємодії університетського та підприємницького секторів у сфері науково-дослідної роботи.

Список використаних джерел

1. Гук Н.А. Посилення інтелектуалізації праці та тенденції її структурних зрушень в Україні / Н.А. Гук // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 2 (116). – С. 125–130.
2. Інноваційна політика зарубіжних країн: концепції, стратегії, пріоритети [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48725>
3. Концепція розвитку національної інноваційної системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80>
4. Мазур А. Наука Украины. Цифры, факты и проблемы [Электронный ресурс] / А. Мазур. – Режим доступа: http://www1.nas.gov.ua/Chronicle/Publishers/nov/press/Documents/Nauka_Ukrainy.pdf
5. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К., 2011. – 416 с.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник [Електронний ресурс]. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 255 с. – Режим доступу: ukrstat.gov.ua
7. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
8. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
9. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
10. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України: Постанова Верховної Ради України від 13.07.1999 № 916-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/916-14>
11. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>
12. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page>
13. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
14. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 р. № 2623-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>
15. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/991-14>

16. Промышленность Украины начнет расти после 4 лет падения [Электронный ресурс] // Dragon Capital 8th Annual Investor Conference. – Режим доступа: http://dragon-capital.com/ru/about/media/dragon_v_presse/promyshlennost_ukrainy_nachnet_rasti_posle_4_let_padeniya.html

17. Ринок праці у 2014 році [Електронний ресурс]. – 29 с. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/gr/pres-reliz/arh_pr2012.html

18. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2014 рік: аналітична довідка [Електронний ресурс]. – К., 2015. – 208 с. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%8C.pdf>

19. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>

20. Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки [Електронний ресурс]. – К., 2004. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/BOOK-STRATEG-26-03-2004.pdf>

21. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920

22. Структурні перетворення в Україні: передумови модернізації економіки [Електронний ресурс] / А.П. Павлюк, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська [та ін.]; за ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2012. – 104 с. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/STRUKTYR_PERETV.indd-2d93e.pdf

23. У структурі ВВП України енерговитрати становлять понад 70% – експерт [Електронний ресурс] // Finance.UA. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/~/335905>

24. Україна 2020: стратегія національної модернізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: old.radakmu.org.ua/file/Strategy%202020.doc

25. Україна-2015: національна стратегія розвитку [Електронний ресурс]. – К.: Український форум, 2008. – 73 с. – Режим доступу: <http://www.semynozhenko.net/content/files/Ukraine-2015%20big.pdf>

26. Teachers' salaries. Annual statutory salaries in public institutions, minimum training [Electronic resource]. – Available at: http://www.oecd-ilibrary.org/education/teachers-salaries_teachsal-table-en

References

1. Ghuk, N.A. *Posylennia intelektualizatsii pratsi ta tendentsii ii strukturnykh zrushen' v Ukraini* [Enhancing labour intellectualization and trends in its structural shifts in Ukraine]. *Aktual'ni problemy ekonomiky* [Actual Problems Of Conomics], 2011, no. 2 (116), pp. 125-130.

2. *Innovatsijna polityka zarubizhnykh krain: kontseptsii, stratehii, priorityty* [Innovation policy of foreign countries: concepts, strategies, priorities] Available at: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48725> (Accessed 10 January 2016).

3. *Kontsepsiia rozvytku natsional'noi innovatsijnoi systemy* [The concept of development of the national innovation system] Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80> (Accessed 9 January 2016).

4. Mazur A. *Nauka Ukrainy. Tsyfry, fakty y problemy* [Science of Ukraine. Numbers, facts and problems] Available at: http://www1.nas.gov.ua/Chronicle/Publishers/nov/press/Documents/Nauka_Ukrainy.pdf (Accessed 12 January 2016).

5. *Modernizatsiia Ukrainy – nash stratehichnyj vybir: Schorichne Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Modernization of Ukraine – our strategic choice: the annual message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine], Kyiv, 2011, 416 p.

6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2015). *Naukova ta innovatsijna diial'nist' v Ukraini* [Research and Innovation in Ukraine], Kyiv, State Statistics Service of Ukraine, 255 p. Available at: ukrstat.gov.ua. (Accessed 20 January 2016).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On Higher Education", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Accessed 10 January 2016).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On investment activity", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (Accessed 10 January 2016).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "On innovative activity", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (Accessed 10 January 2016).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), "Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine "On the Concept of scientific, technological and innovation development of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/916-14> (Accessed 10 January 2016).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995), The Law of Ukraine "On scientific and technical expertise", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80> (Accessed 10 January 2016).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine "On scientific and technical activity", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page> (Accessed 20 January 2016).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "On innovation activity priorities in Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17> (Accessed 10 January 2016).

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "On the priority directions of development of science and technology", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2623-14> (Accessed 10 January 2016).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "On special regime for innovation activity in technological parks", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/991-14> (Accessed 10 January 2016).

16. *Promyshlennost' Ukrainy nachnet rasty posle 4 let padenya* [Industry of Ukraine will start to grow after four years of decline]. **Dragon Capital 8th Annual Investor Conference**. Available at: http://dragon-capital.com/ru/about/media/dragon_v_presse/promyshlennost_ukrainy_nachnet_rasti_posle_4_let_padeniya.html (Accessed 22 January 2016).

17. *Rynok pratsi u 2014 rotsi* [The labor market in 2014]. Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/rp/pres-reliz/arh_pr2012.html (Accessed 20 January 2016).

18. *Stan rozvytku nauky i tekhniky, rezul'taty naukovoï, nauково-tekhnichnoï, innovatsijnoi diial'nosti, transferu tekhnolohij za 2014 rik: analitychna dovidka* [The state of science and technology, the results of scientific, technical, innovation activity, technology transfer by 2014, analytical materials] Kyiv, 2015, 208 p. Available at: <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD% %8C.pdf> (Accessed 15 January 2016).

19. *Statystychna informatsiia* [Statistical information], available at: <http://ukrstat.gov.ua> (Accessed 14 January 2016).

20. *Stratehiia ekonomichnoho ta sotsial'noho rozvytku Ukrainy "Shliakhom ievropejs'koi intehratsii" na 2004-2015 roky* [Strategy of economic and social development of Ukraine "Towards European Integration" for 2004-2015], Kyiv, 2004. Available at: <http://old.niss.gov.ua/book/BOOK-STATEG-26-03-2004.pdf> (Accessed 14 January 2016).

21. The Verkhovna Rada of Ukraine (2009), *Stratehiia innovatsijnoho rozvytku Ukrainy na 2010-2020 roky v umovakh hlobalizatsijnykh vyklykiv* [The strategy of innovative development of Ukraine for 2010-2020 in the conditions of globalization challenges], available at: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48719> (Accessed 14 January 2016).

22. Pavliuk A.P., Pokryshka D.S. Belins'ka Ya.V., Moldovan O.O., Yanovych M.V., Skyba M.V., Liapin D.V., Berezhnyj Ya.V., Medvedkina Ye.O., Yehorova O.O. (2012). *Strukturni peretvorennya v Ukraini: peredumovy modernizatsii ekonomiky* [Structural trans-

formations in Ukraine: preconditions of economic modernization], Kyiv, NISS, 104 p. Available at: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/STRYKTYR_PERETV.indd-2d93e.pdf (Accessed 14 January 2016).

23. *U strukturi VVP Ukrainy enerhovytraty stanovliat' ponad 70%* [In Ukraine the GDP energy consumption up 70%], available at: <http://news.finance.ua/ua/news/~/335905> (Accessed 12 January 2016).

24. *Ukraina 2020: stratehiia natsional'noi modernizatsii* [Ukraine 2020: national modernization strategy], available at: old.radakmu.org.ua/file/Strategy%202020.doc (Accessed 10 January 2016).

25. *Ukraina-2015: natsional'na stratehiia rozvytku* [Ukraine 2015: National Development Strategy], Kyiv, 2008, 73 p. Available at: <http://www.semynozhenko.net/content/files/Ukraine-2015%20big.pdf> (Accessed 10 January 2016).

26. Teachers' salaries. Annual statutory salaries in public institutions, minimum training, available at: http://www.oecd-ilibrary.org/education/teachers-salaries_teachsal-table-en (Accessed 15 January 2016).

Дана оценка фактического состояния национальной экономики. Показано, в какой мере это состояние соответствует требованиям, определяемым интеллектуально-инновационным вектором современного экономического развития. Выяснена степень реализации мер государственного регулирования в соответствии с основными прогнозными и программными документами (концепциями и стратегиями), которые определяют перспективы макроэкономических изменений хозяйственной системы. Исследованы процессы интеллектуализации и инноватизации экономики, которые рассматриваются как неотъемлемое условие позитивных сдвигов в экономической жизни общества. Учтены особенности государственного регулирования в Украине и определены объективные возможности стабилизации экономики.

Ключевые слова: государственное регулирование, инноватизация экономики, интеллектуализация экономики, инновационная политика.

The estimation of the actual state of the national economy and measure of its compliance with the requirements on which point the intellectual and innovative vector of modern economic development is provided. The degree of implementation of measures of state regulation in accordance with the basic forecasting and program documents (concepts and strategies) that define prospects of macroeconomic changes of the economic system is determined. The processes of intellectualization and innovatization of economy, which are regarded as an essential condition for positive changes in the economic life of society, are investigated. Peculiarities of the state regulation in Ukraine are taken into account and the objective possibilities of stabilizing of the economy are identified.

Key words: government regulation, innovatization of economy, intellectualization of the economy, innovation policy.

Одержано 03.02.2016.